

Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΠΑΜΠΟΥΣΚΑΣ*

ΤΙΜΗ καί δόξα στή μπάμπουσκα! Γιατί σέ τούτη πολλά, πάρα πολλά, χρωστάει ή περεστρόικα. Μπάμπουσκα λέγεται στά ρωσικά ή γιαγιά, ένας θηλυκός στάρετς γιά τή ρωσική οικογένεια.

Δέν ξέρω ἂν θυμᾶσθε πρὶν ἀπό μερικά χρόνια —δέν ἔχω ὑπόψη μου τώρα πόσα— πάντως πρὶν ἀπό τήν περεστρόικα, στελέχη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς ΕΣΣΔ ἐκδηλώθηκαν ξαφνικά ἐναντίον τῆς μπάμπουσκας. Παράξενο ἀλλά ἔγινε. Τῆς ἔψαλαν μάλιστα τά ἔξ ἀμάξης. Καί οἱ ἀθεϊστικές ὀργανώσεις κήρυξαν ἐκστρατεία, μέ ὄλα τά μέσα ἐξοντώσεώς της, γιά νά περιορίσουν τή δραστηριότητά της. Γιατί αὐτή εἶπαν ὅτι ἦταν ἡ αἰτία πού δέν προοδεύει ὁ ἀθεϊσμός στή Σοβιετική Ἑνωση. Πού γέμιζαν οἱ ἐκκλησίες καί οἱ νέες καί οἱ νέοι ἔδειχναν ἀπροθυμία στούς πιονιέρους καί στήν Κόμσομολ ὡς πρὸς τήν προπαγάνδα κατά τῆς ἀθεΐας.

Εἶχαν δίκιο. Ὅντως ἡ μπάμπουσκα τοὺς εἶχε κάνει μεγάλη ζημιὰ στήν προπαγάνδα τοῦ Κόμματος γιά τό ξερίζωμα τῆς θρησκευτικῆς πίστεως ἀπό τόν λαό. Γιατί ἡ μπάμπουσκα δέν ἔπαψε ποτέ νά εἶναι ἡ φωνή τῶν προγόνων γιά τή ρωσική οικογένεια καί τόν ρωσικό λαό, ἡ ζωντανή παράδοση διδάσκουσα καί παραμυθοῦσα στοὺς χρόνους τῆς μεγάλης αἰχμαλωσίας, στό καιρό τοῦ Ἐντιχρίστου. Ὅπως κάποτε ἦταν καί σέ μᾶς. Ἀλλά αὐτό εἶναι μιά ἄλλη ἱστορία...

Οἱ Σοβιετικοὶ πίστευαν ὅτι μετὰ τήν ἐπιβολή τους, μετὰ δηλαδή ἀπό ἀντεπανάσταση πού ἔκαμαν καί ἀνέτρεψαν τή νεαρή δημοκρατία τοῦ Κερένσκυ τόν Ὀκτώβρη τοῦ Ἐ17 ὅτι μαζί μέ τά ἄλλα θά

* «Ἡ Καθημερινή», 4-2-1990.

ἐξαφάνιζαν καί τή μπάμπουσκα, ἀφοῦ πιά θά κατασκεύαζαν τόν «σοβιετικό ἄνθρωπο», ἓνα νέο δηλαδή εἶδος ἀνθρώπου, κάτι σάν ρομπότ, πού θά σκέφτονταν γι' αὐτόν καί θά ἀποφάσιζαν ἄλλοι. Πίστευαν —καί μή γελάτε πολλοί καί ἐδῶ σέ μᾶς πιστεύουν ἀκόμα— ὅτι μιά νέα πλάση, μιά νέα δημιουργία, ἓνας νέος κόσμος γεννήθηκε μέ 'κεῖνη τήν ἀντεπαντάσταση τοῦ '17. Καί ἔτσι νέες μπάμπουσκες, νέες γαϊάδες, μέ σοβιετική ἀνατροφή καί ὄχι μέ ἐκεῖνη τῆς παλαιᾶς, «ἀγίας» Ρωσίας, θά μεγάλωναν τίς νέες γενιές, τούς νέους πιονιέρους καί τούς Κομσομόλους.

Στήν ἀρχή πραγματικά καί ἡ μπάμπουσκα ἀναδιπλώθηκε. Εἶχαν ἀρχίσει οἱ «ρομαντικοί» χρόνοι τῶν Μπολσεβίκων. Ἡ «ἀγία» Ρωσία ἔδειχνε τώρα νεκρή κάτω ἀπό τά πλήγματα τοῦ ἀθεϊσμοῦ. Ἡ βασιλεία τοῦ Ἀντίχριστου ἦταν πραγματικότητα. Οἱ ἐκκλησίες γκρεμίζονταν, ἔκλειναν, γίνονταν μουσεῖα. Οἱ περίφημες ρωσικές καμπάνες δέν θά ξαναχτυποῦσαν πιά. Στήν Σοβιετική Ἐνωση τή θέση της πάτριος πίστεως πήρε ἡ ἀθεΐα.

Πρὶν ἀπό τό 1917, στή παλιά Ρωσία, ἡ μπάμπουσκα ἦταν πρόσωπο ἱερό. Κάτι, ὅπως εἶπαμε στήν ἀρχή, σάν θηλυκός στάρετς. Τό κέντρο τῆς οἰκογένειας, συνεκτικός κρικός τῆς ρωσικῆς κοινωνίας. Κυριαρχοῦσε καί ὄλοι τήν σέβονταν. Καί τήν ἄκουγαν μέ πολλή προσοχή, μέ εὐλάβεια. Μετά ὅμως ὁ ρόλος της περιορίσθηκε ἀναγκαστικά. Καί σιγά-σιγά θεωρήθηκε ἐπικίνδυνος. Γι' αὐτό, ἰδιαίτερα ἐκείνους τούς πρώτους «ρομαντικούς» χρόνους τοῦ μπολσεβικισμοῦ χτυπήθηκε σύρριζα ἡ οἰκογένεια. Καί φυσικά πρῶτο θῦμα της ἡ γαϊά. Μήπως, ὅμως, μέ διαφορετικές μεθοδεύσεις τῶν ψευτοπροοδευτικῶν, δέν εἶχαμε καί ἐδῶ τά ἴδια θεομίσητα ἀποτελέσματα; Αὐτό, γιά νά λέμε καί τοῦ στραβοῦ τό δίκιο... Δέν διαλύσαμε τήν οἰκογένεια καί ὄχι μόνο δέν ἀνησυχοῦμε σοβαρά, ἀλλά θριαμβολοῦμε γιά τό κατόρθωμά μας;

Ὁ ρόλος, ὅμως, τῆς μπάμπουσкас ἀποδείχθηκε καί πάλι πολύτιμος. Καί τόν ἄσκησε κάτω ἀπό τό βλέμμα τῆς μυστικῆς ἀστynomίας. Χωρίς νά γνωρίζει τί γίνεται γύρω της. Ἄν ἡ μητέρα ἢ ὁ πατέρας τῶν ἐγγονῶν της εἶναι στό κόμμα ἢ ἔχουν ὑποπτες διασυνδέσεις μέ κρατικές ὑπηρεσίες. Ἐτσι, δέν εἶναι λίγα τά παραδείγματα πού ἡ

μπάμπουσκα ἔπαιρνε κρυφά τά ἐγγόνια καί τά πήγαινε κάπου καί τά βάφτιζε χωρίς νά γνωρίζουν τίποτε οἱ γονεῖς. Ἀλλά καί ὁ πατέρας ἢ ἡ μητέρα ἔκανε τό ἴδιο πράγμα κρυφά ὁ ἓνας ἀπό τόν ἄλλο. Γιατί φοβόταν ὁ ἓνας τόν ἄλλο, μήπως ἀνήκει πουθενά. Ἀλλά ἄς προχωρήσουμε.

Οἱ Πιονιέροι καί οἱ Κόμσομολ, οἱ νεολαιίστικες ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος, ἄρπαζαν ἐπίσημα καί προγραμματισμένα τά παιδιά ἀπό τήν οἰκογένεια, ἀπό τήν ἀγκαλιά τῆς μάνας γιά νά τά ἐξανδραποδίσουν. Ἡ μπάμπουσκα ἀγρυπνοῦσε πάντοτε. Καί μέ τή δική της παιδαγωγική ἔκανε τή δουλειά της. Σιγά-σιγά, μέ ὑπομονή. Καί μέ τά χρόνια, τ' ἀποτελέσματα ἄρχισαν νά φαίνονται. Κυρίως ὅταν καί οἱ δύο γονεῖς ἦταν καθαροί, ἀντίθετοι μέ τό καθεστῶς. Ἡ τουλάχιστον ὁ ἓνας. Τότε τα πράγματα ἦταν πιό εὐκόλα. Πάντοτε ὅμως ἡ γαϊά ἦταν ἡ καταφυγή γιά τήν ἀποφυγή ἢ τόν περιορισμό τῶν καθημερινῶν κινδύνων. Μέ τούς Κομσομόλους καί τούς Πιονιέρους ἔδινε κρυφές καί φανερές μάχες. Σκληρές καί ἀδυσώπητες.

Γιά νά ἐκτιμήσουμε ὅμως καλύτερα τήν ἀντίσταση κατά τῆς ἀθεΐας, κατά τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστώτος, ὄχι μόνο ἀπό τήν ὑπό ἄγριον διωγμό ρωσική Ἐκκλησία, ἀλλά κυρίως ἀπό στηρίγματα τῆς κοινωνίας, ὅπως ἡ μητέρα, ὁ πατέρας καί ἡ μπάμπουσκα, πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι ὁ διωγμός τῆς θρησκείας καί ἰδιαίτερα τῆς Ὀρθοδοξίας στή Σοβιετική Ἐνωση, ἀλλά καί στίς ἄλλες χῶρες τοῦ λεγόμενου ὑπαρκτοῦ Σοσιαλισμοῦ, ἦταν θέμα ζωῆς ἢ θανάτου γιά τά καθεστώτα αὐτά. Καί δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο τό γεγονός ὅτι στήν Ἀλβανία, ἐκεῖ πού τό ἐπέτρεψαν οἱ τοπικές συνθήκες, ἡ θρησκεία καταργήθηκε καί μάλιστα μέ συνταγματική διάταξη καί ὅποιος κάμει ἀκόμα καί τόν σταυρό του, καταδικάζεται μέ φυλάκιση. Ἡ θρησκεία, δηλαδή, στίς χῶρες αὐτές δέν ἦταν καθόλου παρουνχίς, ἀλλά πάρα πολύ σοβαρή ὑπόθεση γιά τήν πορεία τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ὁ ὁποῖος ἐπιδίωξε νά πάρει στίς ἐν λόγω χῶρες τή θέση τῆς θρησκείας.

Ὁ διάσημος Ρῶσος φιλόσοφος πρώην μαρξιστής Νικ. Μπερδιάγεφ, ἀπό τούς πρώτους πού διαφώνησαν καί διώχτηκαν ἀπό τή Σοβιετική Ἐνωση καί μάλιστα ἀπό τόν ἴδιο τόν Λένιν, στό ἔργο του «Οἱ πηγές καί ἡ οὐσία τοῦ ρωσικοῦ κομμουνισμοῦ», γράφει ὅτι «ὁ κομμουνισμός εἶναι ἀποκλειστικός γιατί εἶναι μιά πίστη. Καί ἐδῶ εἶναι πού, ἡ θρησκευτική ἰδιοσυγκρασία τῶν Ρώσων, ἡ σχισματική καί αἰρετική τους ψυχολογία, παίζουν ἓνα μεγάλο ρόλο... Ὅχι ἐ-

λευθερία της συνείδησης, αλλά απελευθέρωση της συνείδησης από τή θρησκευτική δεισιδαιμονία». Καί ἄλλοῦ, ὅτι «ἂν ὁ κομμουνισμός ἀποδείχθηκε ἀνένδοτα ἐχθρικός ἀπέναντι σέ κάθε θρησκεία, αὐτό δέν μπορεῖ νά ἀποτελεῖ τυχαία ἐκδήλωση· εἶναι βασικό στοιχεῖο τῆς κοσμοθεωρίας του».

